

Pismo
biskupâ Zagrebačke crkvene pokrajine
O SAKRAMENTU SVETE ISPOVIJEDI
na početku korizme 2017. godine

Draga subraćo svećenici, služitelji Božjega milosrđa,
braćo i sestre u Kristu!

1. Na pepelnicu ili čistu srijedu započinjemo korizmeno vrijeme spominjući se u obredu pepeljenja Isusova poziva: »Obratite se i vjerujte evanđelju!« (Mk 1, 15). Četrdeset korizmenih dana pozivaju na susret Boga i čovjeka koji mijenja i pročišćuje od svega što nas udaljava od istinske radosti i dostojanstva koje je Bog podario čovjeku. Bog, koji je jedini i »triput svet« (usp. Iz 6, 3), poziva nas na svetost, da budemo sveti, jer je on svet (usp. Lev 19, 1). Između svega stvorenoga, čovjek je svet na neusporediv način, jer Bog je u njega utisnuo svoju sliku (usp. Post 1, 27). Mi smo sveti Božji hram, jer Božji Duh prebiva u nama (usp. 1Kor 3, 16) te smo snagom Božje svetosti pozvani biti savršeni kao što je savršen naš nebeski Otac (usp. Mt 5, 48).

No, čovjek je svoju svetost grijehom oskvrnuo, a time i narušio ljepotu svega stvorenoga. Grijeh praroditelja, kao i naši grijesi, proizlaze iz nepoštivanja Boga Stvoritelja i njegove ljubavi, objavljene u Savezu i u daru njegova Zakona. Ali Bog nije napustio čovjeka, kad ga je on grijehom uvrijedio, nego je poslao svoga Sina Isusa Krista koji nas je u svojoj neizrecivoj žrtvi na križu pomirio s Ocem i vratio nam dostojanstvo djece Božje. U euharistiji molimo: „Kad je (čovjek) neposlušan izgubio tvoje prijateljstvo, nisi ga ostavio pod vlašću smrti, nego si svima milosrdno pritekao u pomoć da te tražeći nađu.“ (Četvrti euharistijska molitva)

Taj dar milosrđa kao vjernici živimo. Uskrsnuli Krist nam je darovao sakrament pomirenja, u kojem nam oprašta grijeha i obnavlja u nama život, primljen na krštenju. Od davnina su vjernici korizmu živjeli kao vrijeme posebno prikladno za pomirenje i dublje ulaženje u vlastito biće, kako bi se ponovno vratili u radost zajedništva s Bogom. Na to smo posebno bili potaknuti u nedavno zaključenoj Svetoj godini milosrđa, odjeke koje još snažno osjećamo. Duh Sveti poticao nas je u srcu i savjesti da što dostojnije i vjernije pristupamo sakramentu pomirenja, sakramentu Božjeg milosrđa, te primanju dara jubilejskoga oprost.

2. Završetkom Jubileja milosrđa nipošto ne završava naša kršćanska usmjerenost na življenje milosrđa. Ovogodišnja korizma sadrži u sebi produžetak raspoloženja i darova Godine Božjega milosrđa. Papa Franjo je 20. studenoga 2016. godine, u prigodi zaključenja Izvanrednoga jubileja milosrđa, objavio apostolsko pismo »Misericordia et misera« kojim želi potaknuti kršćanske zajednice da nastave djelatno širiti milosrđe, te da se ono trajno slavi i živi u Crkvi. Sveti Otac naglašava: »Milosrđe, naime, ne može biti puki umetak u životu Crkve; ono čini sâm njezin život, u kojemu duboka istina evanđelja postaje vidljivom i opipljivom. Sva Objava odiše milosrđem; presudnu riječ u svemu ima Očeva milosrdna ljubav« (MeM, br. 1).

Da bi se milosrđe očitovalo u životu Crkve, Papa u Apostolskome pismu donosi više konkretnih odrednica među kojima, za posvetiteljsko djelo Crkve, osobitu pozornost zavrjeđuju dvije odrednice: 1. *misionari milosrđa* potvrđuju se u službi do izdavanja novih odredaba (usp. MeM, br. 9); 2. *podjeljuje se*, od sada nadalje, svim svećenicima, snagom njihove službe, *ovlast odrješivanja* onih koji su počinili grijeh pobačaja (usp. MeM, br. 12).

Mi, biskupi, ovim pismom želimo, osobito ispovjednicima, svratiti pozornost na važnost odredbe o vršenju sakramentalne vlasti službenika sakramenta pomirenja, naročito glede odrješivanja od kazne koja je vezana uz grijeh pobačaja. Budući da u medijskim priložima koji prikazuju crkvene dokumente o tome bolnom pitanju primjećujemo iskrivljavanje činjenica i površnost, smatramo potrebnim podsjetiti svećenike, služitelje sakramenta pomirenja, te upoznati vjernike sa svim vidicima toga teškog grijeha, kao i s putem milosnoga opraštanja pomoću sakramenta svete ispovijedi.

3. Uz sva druga nastojanja, Crkva i putem kanonskoga kaznenog prava budi u vjernicima svijest da se kod namjerno izvršenoga pobačaja radi o ubijanju ljudskoga života te da se time čini teški grijeh i kažnjivo djelo (usp. *Zakonik kanonskoga prava*, kan. 1398). Pobačaj, koji je pokušao bilo kojim sredstvom, kažnjava se kaznom *izopćenja*, unaprijed izrečenim, koje pogađa samo ako dođe do učinka (usp. kan. 1328). Da bi netko upao u *izopćenje* zbog toga kažnjivog djela, mora se raditi o izravnome pobačaju, to jest svjesno željenome i, dosljedno tomu, izravnome, koji je izvršen sredstvom »po sebi« namijenjenim da ga proizvede; mora se raditi o kažnjivome djelovanju za koje je netko uvelike odgovoran zbog zlonamjernosti (usp. kan. 1321, § 1).

Kazna *izopćenja* pogađa one koji su, na izravan i učinkovit način, fizički sudjelovali u izvršenju pobačaja, tzv. *potrebne suradnike*: liječnika, anesteziologa,

medicinsku sestru počiniteljicu (usp. kan. 1329, § 2). O tzv. *moralnim sukrivcima*, odnosno poticateljima na grijeh i kazneno djelo (na primjer o: suprugu, roditeljima, rodbini, prijateljima i drugima), kanonski nauk ne iznosi jedinstveno mišljenje, stoga njihovo upadanje u kaznu *izopćenja*, odnosno *kaznenu odgovornost*, treba u pojedinačnome slučaju procjenjivati, tj. utvrditi je li *poticatelj* uistinu bio *uvelike moralno odgovoran* tako da je zapravo sukrivac, bez čijega sudjelovanja kazneno djelo i ne bi bilo počinjeno (usp. kan. 1329, § 2).

U kaznu *izopćenja*, unaprijed izrečenog, prekršitelj upada samim počinjenjem te nije potrebno da takva kazna bude i *proglašena*. *Izopćenje* je crkvena kazna, *cenzura*, kojom se vjernika isključuje iz zajednice vjernika s kanonskim učincima koji su u pravu točno određeni (usp. kan. 1331). Onomu tko je upao u kaznu *izopćenja* zabranjeno je, između ostaloga, slaviti i primati sakramente, a zabrana se također odnosi i na sakrament pomirenja, dokle god od te kazne nije odriješen. Budući da kazna *izopćenja* pripada popravnim kaznama, kako bi se kazna otpustila potrebno je štoviše da se počinitelj najprije pokaje za kažnjivo djelo i popravi štetu, a što je ujedno uvjet za primanje pomirenja. Tko odstupi od tvrdokornosti, dakle, pokaje se za kažnjivo djelo pobačaja, ne može mu se uskratiti odrješenje od *cenzure (izopćenja)* (usp. kan. 1358, § 1).

Odabirom popravne kazne (*cenzure*) za izvršeni pobačaj, crkveni zakonodavac pokazuje da mu je glavni i izravni cilj postići da se krivac popravi. Budući da je riječ o kazni unaprijed izrečenoj, a neproglašenoj, kajanje se pokazuje poglavito na unutarnjemu području i to u sakramentu svete ispovijedi. Put, dakle, milosnoga opraštanja toga grijeha i odrješenja od kazne jest sakrament svete ispovijedi.

4. U slavlju sakramenta pomirenja *svaki svećenik*, ispovjednik, treba imati na pameti kanonsku odredbu da je za odrješenje od unaprijed izrečene *cenzure (izopćenja)* potrebno posjedovati *ovlast*. Zakonom ustanovljenu, a još neproglašenu kaznu, poput *izopćenja*, unaprijed izrečenog, a koja nije pridržana Apostolskoj Stolici, može otpustiti *samo ordinarij* svojim vjernicima i onima koji se nalaze na njegovu području ili su ondje počinili kažnjivo djelo, te svaki biskup, ali u sakramentalnoj ispovijedi (usp. kan. 1355, § 2).

Ordinarij tu *ovlast* za otpuštanje kazne, koja pripada vlasti upravljanja, *može povjeriti drugima* (usp. kan. 137, § 1), npr. drugim svećenicima. Samim pravom ta *ovlast*, kao redovita, ali samo na sakramentalnome području, pripada kanoniku pokorničaru, bilo stolne bilo zborne crkve (usp. kan. 508, § 1), a ondje gdje nema kaptola, dijecezanski biskup je dužan postaviti svećenika za vršenje te službe (usp.

kan. 508, § 2). Takvu *ovlast* ima i kapelan u bolnici ili zatvoru ili na putovanjima morem (usp. kan. 566, § 2).

Kako bi se vjernicima, koji su počinjenjem grijeha pobačaja upali u navedenu crkvenu kaznu, a ispravno raspoložene savjesti traže pomirenje s Bogom, olakšalo da dobiju otpuštenje kazne, u koju su upali zbog pobačaja, te zatim odrješenje od grijeha, biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine tu su *ovlast* do sada davali svećenicima *po službi* koju su vršili ili *po pravu* ili *dopuštanjem*. Odluka o tome objavljivana je u službenim glasilima. Tu smo *ovlast* podjeljivali široko, kako bi se svaki pokornik na tome putu posebnoga pomirenja mogao izmiriti s Ocem.

5. Na početku godine Izvanrednoga jubileja milosrđa papa Franjo je, kao vrhovni pastir opće Crkve, tu *ovlast* dao *svim svećenicima* tijekom Svete godine (usp. *Pismo kojim se daje oprost prigodom Izvanrednoga jubileja milosrđa*, od 1. rujna 2015. godine). Apostolskim pak pismom »*Misericordia et misera*« Papa je produžio tu *ovlast svim svećenicima* na neodređeno vrijeme (usp. *MeM*, br. 12), stoga je biskupi ne moraju dalje povjeravati.

Izraz „svim svećenicima“ ipak treba gledati u smislu kanonskih propisa (usp. kan. 965 i slijedeće). Da bi svećenik valjano odrješivao od grijeha, nije dovoljan samo *svećenički biljeg*, nego i *ovlast* vršenja sakramentalne vlasti prema vjernicima kojima daje odrješenje. Prema tomu, u izrazu „svi svećenici“ treba razumjeti samo one svećenike koji već imaju *ovlast* vršenja sakramentalne vlasti prema vjernicima kojima daju odrješenje, ili *po samome pravu* ili *dopuštanjem* mjerodavne vlasti. Gubitkom *ovlasti* ispovijedanja prestaje i *ovlast* odrješenja od grijeha pobačaja i odrješenja od *cenzure* (*izopćenja*) u sakramentalnome sudištu.

Gestom podjeljivanja *ovlasti svim svećenicima*, papa Franjo želio je još jedanput pokazati blizinu vjernicima koji u svome srcu nose težak ožiljak zbog sudjelovanja u grijehu i u kažnjivome djelu pobačaja, a iskreno se kaju i traže odrješenje od svećenika. Ovdje je riječ i o praktičnome učinku, tj. da se ne dogodi da vjernik dođe svećeniku koji ga ne može odriješiti, jer ne posjeduje *ovlast* za odrješenje od *cenzure*, te se pokornik možda zbog tih okolnosti udalji od Božje blizine i njegova milosrđa, a time i od blizine s Crkvom. Davanjem *ovlasti svim svećenicima* i nakon zaključenja Jubileja ni na koji se način ne relativizira težina pobačaja kao ubojstva nerođenoga djeteta, nego se vjerniku nudi blizina i što lakši put pomirenja s Bogom i s Crkvom.

6. Neka ispovjednik u susretu s osobom koja je počinila grijeh pobačaja, kao i u svakome ispovijedanju, bude svjestan da jednako vrši ulogu *suca* i *liječnika* te da

ga je Bog istodobno postavio za služitelja i Božje pravednosti i milosrđa, da bi radio za Božju čast i za spasenje duša (usp. kan. 978, § 1).

Kao *sudac*, ispovjednik provodi nutarnju parnicu i proglašava presudu, primjenjujući ne ljudski, nego vrhovni propis Božjega zakona i milosrđa. Kao *liječnik* donosi dijagnozu bolesti duha, propisuje prikladne lijekove, ozdravlja rane i boli nanesene grijehom (usp. *Red pokore*, br. 10a; Ivan Pavao II., *Pomirenje i pokora*, br. 31, III). Ispovjednik je i *učitelj*, koji poučava pokornika o obvezama koje ga očekuju, rješava dvojbe, popravlja pogriješke, predlaže prikladne savjete, »prosvjetljuje njegovu dušu«. Međutim, svećenik je u ispovijedi prije svega *otac* kojemu pokornik s punim povjerenjem može otvoriti svoje srce. Kao otac, u Božje ime prihvaća svu izgublenu djecu, preporučajući je za život milosti (usp. *Red pokore*, br. 10c). Dakle, »ispovjednik nije gospodar, već službenik Božjega praštanja« (KKC, br. 1466).

Ispovjednik se treba pobrinuti da ispovijed bude *cjelovita*, pri čemu, ako je potrebno, mora pokorniku postavljati i pitanja kojima bi se ispravno utvrdila moralna odgovornost. U toj osjetljivoj materiji ispovjednik mora uvijek postupati *razborito* i *oprezno*, vodeći računa o položaju i dobi pokornika, o okolnostima, te se kloniti ispitivanja o imenu eventualnoga sukrivca (usp. kan. 979), bez obzira na počinjeni grijeh.

Ponuđena »pravna blizina« vjernicima u apostolskome pismu »*Misericordia et misera*«, kao i Božje milosrđe, uvijek pretpostavljaju *obraćenje* i *promjenu života*, a isto tako nije dovoljno da pokornik samo ispovijedi svoje grijehe, nego je neophodno da se i popravi. To je cilj zadovoljštine ili sakramentalne pokore. Ispovjednik je stoga dužan pokorniku predočiti svu težinu grijeha pobačaja te mu, prema prilikama, treba odrediti odgovarajuću, ozbiljnu i spasenjsku pokoru. Zadovoljština je »završni čin koji okrunjuje sakramentalni znak pokore« (Ivan Pavao II., *Pomirenje i pokora*, br. 31, III). Ona pripada cjelovitosti sakramenta; ona treba biti razmjerna težini i broju grijeha, pazeći na pokornikovo stanje, a pokornik ju je obvezan osobno ispuniti (usp. kan. 981).

Ako ispovjednik ne sumnja u raspoloženje pokornika koji moli odrješenje, on mu ne smije ni uskratiti ni odložiti odrješenje (usp. kan. 980). Kada svećenik, po propisu prava, odrješuje prikladno raspoloženoga pokornika od *izopćenja*, unaprijed izrečenoga, u sakramentalnome sudištu, ne treba mijenjati obrazac odrješenja, nego je dosta da namjerava odriješiti i od *censure* (*izopćenja*). Prije nego što odriješiti od grijeha, ispovjednik može ipak odriješiti od *izopćenja* obrascem što se donosi za odrješenje izvan sakramenta pokore, a obrazac se nalazi u Dodatku I., br.

2., *Reda pokore*, te glasi: „Vlašću koja mi je dana odrješujem te od sveze izopćenja. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.“

7. Ovime pozivamo vjernike, koji u svom srcu nose težak ožiljak zbog sudjelovanja u grijehu i kažnjivom djelu pobačaja, neka u milosnome korizmenom vremenu pristupe sakramentu pomirenja i osjete da je Bog »bogat milosrđem« (Ef 2, 4). Ispovjednike, pak, potičemo da se posvete tim vjericima, uz cijenu bilo kakve žrtve, kako bi pokornici doživjeli istinsko obraćenje srca i susret s milosrdnim Gospodinom.

Imajući na pameti neiscrpnu blagodat sakramenta pomirenja, sve svećenike potičemo da tijekom ove korizme, kao i cijele liturgijske godine, pozivaju vjernike na pokornička slavlja (prema *Redu pokore*), koja su korisna za obraćenje, čišćenje srca i doticanje izvora milosrđa. Iskustvo nam govori kako naznačeno vrijeme ispovijedanja u crkvama vjernike potiče i ohrabruje za revnije i učestalije pristupanje slavlju sakramenta pomirenja.

Ovom prigodom zahvaljujemo svim svećenicima za predanost u apostolatu ispovijedanja. Budite i dalje neumorni djelatelji duhovnoga dobra, oproštenja grijeha, jer ispovijed je vježbanje poniznosti i iskrenosti pred Bogom, Crkvom, bližnjima i samima sobom, što rađa svetošću, mirom i radošću. Vjerujemo da je to najizravniji put ne samo prema našoj dubokoj vjerničkoj radosti, nego i naš istinski doprinos preobrazbi hrvatskoga društva. Kada otkrijemo dragocjenost Božjega dara pomirenja, slobode i radosti, tada ga svjedočimo i unosimo u sva ozračja u kojima živimo.

U tome nam duhu i papa Franjo u svojoj poruci za ovogodišnju korizmu piše: „Korizma je pogodno vrijeme za obnavljanje susreta s Kristom živim u njegovoj riječi, sakramentima i bližnjemu. Neka nam Gospodin – koji se tijekom četrdeset dana provedenih u pustinji odupro napasnikovim prijevarama – pokaže put kojim nam je ići. Neka nas Duh Sveti povede pravim putem obraćenja da ponovno otkrijemo dar Božje riječi, da budemo očišćeni od grijeha koji nas zasljepljuje i da služimo Kristu prisutnom u braći i sestrama u potrebi.“

Na sve zazivamo obilje Božjega blagoslova, majčinsku zaštitu Presvete Bogorodice Marije, Majke milosrđa, te zagovor sv. Leopolda Bogdana Mandića i bl. Alojzija Stepinca.

U Bjelovaru, 18. veljače 2017. godine.

Biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine:

+ Josip kard. Bozanić

nadbiskup zagrebački i metropolit, v.r.

+ Josip Mrzljak

biskup varaždinski, v.r.

+ Vlado Košić

biskup sisački, v.r.

+ Nikola Kekić,

vladika križevački, v.r.

+ Vjekoslav Huzjak

biskup bjelovarsko-križevački, v.r.

+ Valentin Pozaić

pomoćni biskup zagrebački, v.r.

+ Ivan Šaško

pomoćni biskup zagrebački, v.r.

+ Mijo Gorski

pomoćni biskup zagrebački, v.r.